

Asutawa Kogu

4. istungjärk. **Protokoll nr. 132 (13)**

1920. a.

Asutawa Kogu koosolek 19. mail 1920. a. kell 5 p. l. Toompea lossi Walges saalis.

Kokku on tulnud 91 Asutawa Kogu liiget.

Walitsuse lauas: peaminister **J. Tõnisson**, toitlusminister **J. Kriisa**, kohtuminister **J. Jaakson**, töö- ja hoolekandeminister **A. Palwadre**, rahaminister **J. Kukk**.

P ä e w a k o r d:

1. Ajutine weneaegiste pensionääride toetamise seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

2. Seisuste kaotamise seadus — II lugemisel.

3. Eesti teaduste asutuse seadus — II lugemisel.

4. Perekonnaseisu seadus — seadusandliku komisjoni ettepanek.

Koosolekut juhatab abiesimees **J. Westholm**.

Sekretääri kohal abisekretäär **H. Raudsepp**.

Koosolek algab kell 5.20 min.

1. Ajutine weneaegiste pensionääride toetamise seadus — redaktsioon.

Redaktsiooni komisjoni aruandja **W. Ernits** (loeb): Asutawa Kogu poolt 18. mail 1920. a. wastuwõetud ajutine weneaegiste pensionääride toetamise seadus.

§ 1. Kõigil Eesti wabariigi kodanikel, kellele oli määratud Wene walitsuse ajal riigi ehk riigi walitsuse poolt korraldatud emerituur- ehk pensionikassadest pension, paiuk ehk muu kindel perioodiline abi, on õigus Eesti wabariigilt ajutist toetust saada tingimustel, mis allpool kindlaks tehtud.

M ä r k u s: Ilmasõja inwaliididele ehk ilmasõjas langenute perekondadele antakse abi selle seaduse järele ka siis, kui Wene walitsuse poolt pensioni weel määratud ei olnud, kuna neil õigus oli pensioni saada.

§ 2. Eelmises paragrahwis (§ 1) nimetatud isikud saawad ainult siis toetust, kui nad töowõimetud on ja neil ei ole warandust ega sissetulekut, mida eluülewõlpidamiseks jätkuks.

M ä r k u s: Kui toetusesaaja ehk tema perekonna sissetulek § 5. järele perekonna kohta tulewast summast vähem on, siis maksetakse selle seaduse järele ainult puudujääw osa wälja.

§ 3. Selle seaduse käsitamise juures loetakse töowõimetuiks isikud alla 16 aasta ja üle 60 aasta, niisama naised, kelle lapsed alla 10 aasta.

§ 4. Töowõimetuse üle otsustab maakonna- wõi linnawalitsus, abitahtja elukohale wastawalt. Kahtlastel kordadel otsustab töowõimetuse üle maakonna- wõi linnawalitsuse ettepanekul wõi abitahtja nõudmisel iseäralik komisjon, mis koos seisab maakonna- wõi linnawalitsuse esitajaist, maakonna- wõi linnaarstist, maakonna- wõi linnawalitsuse esitaja juhatusel.

§ 5. Selle seaduse järele on pensionääril õigus toetust saada 250 marka kuus.

Kui toetusesaaja ülewõl pidada on töowõimetud perekonnaliikmed, ja need elawad tema juures, siis maksetakse temale lisatoetust järgmiselt:

a) kui on toita üks isik — 150 marka kuus;

b) kui kaks isikut — 250 marka ja

c) kui kolm ehk enam isikuid 300 marka kuus.

M ä r k u s: Selles seaduses arwatakse perekonnaliigeteks naine, lapsed ja wanemad.

§ 6. Kui Wene walitsuse ajal pensioni makseti arwesse wõttes pensionääri tööjõu kaotuse protsenti, tuleb seda ka nüüd teha, kusjuures pensioni täismääraks loetakse perekonna peale tulew kogusumma § 5. järele.

§ 7. Selles seaduses määratud toetuse wäljaandmist korraldab töö- ja hoolekandeministerium ning tema organidena kohtadel walla-, alewi-, linna- ja maakonnawalitsused.

§ 8. Kõik need, kellel on õigus riigilt toetust saada selle seaduse paragrahvide 1., 2., 3. ja 5. põhjal, annavad sellekohase nõudmise suusõnaliselt või kirjalikult, maal — kohalikule wallawalitsusele, alewis — alewiwalitsusele, linnas — linnavalitsusele, kes wiibimata asub andmetekogumisele selle seaduse §§ 1, 2, 3 ja 5 tähendatud isikute üle. Teadetekogumine peab olema lõpetatud hiljemalt ühe kuu jooksul.

Märkus: Nõudmisele tuleb juurde lisada pensioniraamat või muud kindlad tõendused, et nõudjale tõesti Wene walitsuse ajal pension ehk muu § 1 nimetatud kindel abiraha oli määratud. Ilmasõja inwaliidid peavad juurde lisama Wene seaduses ettenähtud tunnistuse inwaliiduse üle, langenute perekonnad toitja surmatunnistuse.

§ 9. Walla- või alewiwalitsus saadab kahe nädala jooksul maakonnawalitsusele sellekohase kawa järele toetusõiguslike perekondade kohta puutuwad andmed ühes oma ettepanekuga, mida maakonnawalitsus kahe nädala jooksul läbi waatab ja toetuseandmise jaatawalt või eitawalt otsustab. Linnas otsustab toetuseandmist linnawalitsus, tema poolt kogutud andmete põhjal.

Linna- või maakonnawalitsused saadaw jaatawad otsused toetuse määramise üle iga kahe nädala tagant töö- ja hoolekandeministeeriumi hoolekande osakonnale, kes need otsused kinnitab, ja tarwilikud summad kohalikkudesse rentidesse saadab maakonna- või linnawalitsuse nimele toetuse wäljamaksmiseks.

§ 10. Maakonnawalitsused saadawad selle järele waldadesse või alewitesse nende nimekirjad, keda toetusesaajaiks kinnitatud. Walla-, alewi- või linnawalitsus annab toetusesaajaks kinnitatud isikule toetusraamatu, kuhu kirjutatakse abisaajate perekonnaliigete arw, nimed, wanadus ning abiraha üldsumma, ministeeriumi poolt kinnitatud kawa järele.

§ 11. Toetus antakse wälja linna-, alewi- või wallawalitsusest üheks kuuks ette ning korraldatakse sellekohane raamatupidamine. Toetuse wäljaandmise üle tehakse toetusraamatusse märkus.

§ 12. Linna-, alewi- või wallawalitsused peawad toetusesaajate perekondade koosseisu muutmise järele walwama. Politseile tehakse ülesandeks teatada kõigi

sarnaste perekondade koosseisu muutmisest kohalikule linna-, alewi- või wallawalitsusele, kes toetusraha wäljaandmist sellekohaselt parandab.

§ 13. Kõik asjaajamise kulud kaetakse omawalitsuste summadest.

§ 14. Kui toetusesaaja ära sureb, siis maksetakse tema toita olewale isikuile toetust edasi järgmisel määral:

- a) kui jääb järele üks isik — 250 marka,
- b) kaks isikut — 400 marka,
- c) kolm isikut — 500 marka,
- d) neli või enam isikuid — 550 marka kuu kohta.

§ 15. Selle seaduse mittetäitmise või rikkumise üle walla- või alewiwalitsuse poolt wõiwad asjasthuwitatud isikud kaewata maakonnawalitsusele, kuna selle ja linnawalitsuste peale wõib kaewata töö- ja hoolekandeministeeriumi hoolekande osakonnale, kelle otsus on lõpulik. Edasikaebamiseks määratakse kuuajaline tähtaeg, otsuse kirjalikust teadaandmise päewast arwates.

Märkus: Selle seaduse põhjal antawad kaebtused ja palwekirjad on tempelmaksust wabad.

§ 16. Maakonna- ja linnawalitsuse ülesandeid, mis selles seaduses ette nähtud, wõib maakonna- või linnawalitsuse otsuse põhjal nende hoolekande osakondade peale panna.

§ 17. Kui toetusesaajal mõne teise seaduse järele pension ehk abisaamine on wõimaldatud, siis lõpetatakse toetuseandmine selle seaduse järele.

Sel seadusel on edasilükkamatuse iseloom.

Juhataja **J. Westholm**: Panen ette seadus sel kujul wastu wõtta, nagu ta siin on ette kantud. (Hääletatakse.) Ettekantud seadus on nähtawa enamusega wastu wõetud.

2. Seisuste kaotamise seadus — Järgmine päewatamise seadus — korra-punkt on seisuste II lugemisel. kaotamise seadus II lugemisel, aga et komisjoni aruandja kohal ei ole, siis langeb see päewakorra-punkt päewakorrast wälja.

3. Küsimine Wabariigi Walitsusele rekwiitsioonide lõpetamise kohta ja Wabariigi Walitsuse wastamine küsimise peale.

Asutawa Kogu juhatusesele on tulnud järgmine kiri: Palume alamalseisew küsimus lähema Asutawa Kogu koosoleku päewakorda üles wõtta:

„Missugune seisukoht on walitsusel praegusel ajal põllupidajate juures weel edasikestwate rekwiitsioonide, — eraldi loomade rekwiitsiooni — kohta? Kas ja millal kawatsatakse rekwiitsioone põllupidajate juures lõpetada?

Asutawa Kogu tööerakonna rühma arwamise järele tuleks nüüd, mil sõjategewus lõppenud ja sõjawäe demobilisatsioon peaaegu läbi wiidud, eestkätt just loomade rekwiitsioon wiibimata lõpetada. Tallinnas, 18. mail 1920. a.

Alla kirjutatud rahwasaadikud A. Schulbach, W. Päts, M. Käbin.“

Selle küsimise peale on peaminister nõusolekut awaldanud kohe wastata.

Peaminister J. Tõnisson: Austatud rahwasaadikud! Rekwiitsioonide ärakaotamise küsimust on walitsus mitmel puhul arutanud, juba siis, kui sõjategewus lõppenud ja osa sõjameestest tegewast teenistusest wabastatud sai. Ei wõidud siiski mitte rekwiitsiooni abinõu kõrwale jätta, sellepärast, et hulk sõjawäge oli warustada. Nüüd 14. mail wõeti walitsuses see küsimine uuesti arutamisele, ja seal otsustati peaaesjalikult loomaliha ja piimasaaduste üle. Awaldati soowi toitlus-, põllu- ja sõjaministeeriumile ülesandeks teha kiires korras kawatsusi wälja töötada ja esitada korra kohta, kuidas sõjawäge liha- ja piimasaadustega warustada. Toitlusminister on piima ja wõi kohta juba määrused wälja töötanud ja selle awaldamiseks „Riigi Teatajasse“ saatnud. Kala rekwiitsioon kaotatakse sbotuks ära. Liha ja piima rekwiitsiooniga tuleb weel sõjawäe warustuswalitsusega kokku leppida. Selle üle on läbirääkimisi peetud, aga ei ole kokku kõnelda saadud. Põllutööminister teatab, et ta ei ole saanud omalt poolt kawatsusi ette panna, sellepärast, et ta ametireisil on olnud. Sõjaministeerium on seda küsimust diwiisiülemlatega arutanud ja seal on arwanud diwiisiülemlad oma koosolekul, et rekwiitsiooni ärakaotamise poolt on nad põhimõttelikult, kuid arwawad, et

peab mingisuguse organisatsiooni looma, kes selle läbi wiiks ja asja korraldamise enese peale wõtaks. Praegu ei ole sõjaministeerium weel lõpulikult seisukohta selle küsimuse kohta saanud wõtta ja peab weel läbirääkimisi ministeeriumide wahel peetama. Toitlusministeerium on oma määruse järgmisel kujul wälja saatnud:

Määrus piima ja piimasaadustega warustamise kohta.

1. Piima ja piimasaadustega kauplemine on waba järgmiste kitsendustega:

2. Linnade mitte tarwilikul määral piima ja piimasaadustega warustamise korral paneb toitlusministeerium linnade ja linnu ümbritsewate maakondade kohta linna ja maakonnawalitsuste ettepanekul sunduslikke määrusi maksma.

T ä h e n d u s: Kui kokkuleppele ei jõuta, otsustab küsimuse toitlusministeerium.

3. Piima ja wõid on kohustatud põllupidajad sõjawäele andma maakonnawalitsuste kaudu toitlusministeeriumi poolt ringkirjaliselt „Riigi Teatajas“ awaldatud määral ja ajal waba ostuhinnaga.

T ä h e n d u s: Ei saada sõjawäele wabalt ostult tarwilikku arwu piima ja wõid kokku wõtta, — on maakonnawalitsused kohustatud nõutawa arwu piima ja wõid toitlusministeeriumi poolt kindlaksmääratud ajal, arwul ja hinnaga sunniteel kokku wõtma.

4. Juustu walmistamiseks annab luba toitlusministeerium maakonnawalitsuste ettepanekul.

5. Selle määruse wastu eksijad, peale § 3 tähenduses ettenähtud korra, wõetakse wastutusele r. n. s. § 29 põhjal.

T ä h e n d u s: Piima ja wõi § 3 tähenduse korras kokkuwõtmise puhul karistatakse määruserikkujaid toitlusministri poolt temale saadetud protokollide põhjal administratiw teel rahatrahwiga kunni 20.000 margani ehk arestiga kunni ühe aastani, kusjuures mõlemaid trahwisiid ühiselt wõib määrata.

6. Selle määruse awaldamisega „Riigi Teatajas“ kaotab oma maksuse toitlusministeeriumi määrus piima ja piimasaadustega warustamise asjus „Riigi Teataja“ nr. 79/80 1919. a.

Nagu toitlusministri kawatsusest näha, kästakse piima ja piimasaadustega kauplemine wabaks jätta, teiselt poolt peetakse sõjawäe tarwitusi silmas, nõnda et

kui sõjawäge mitte muidu warustada ei saa, on ometi maakonnawalitsused kohustatud sunniteel kokku wõtma. Et see nüüd täielikult ei kõrvalda rekwiitsiooni, on arusaadaw, sest et sõjawäge teisel teel warustada ei saa, aga ei saa ka sõjawäge jätta warustamata praegustes olukordades, ostuteel kokku wõtta wast ei saa ja selleks juhtumiseks on need võimalused ette nähtud. Sellest kõigest on näha, et walitsus seda oma põhimõtte-likku seisukohta katsub maksma panna. Kuidas ja kui palju saadakse liha, loomade ja heinte rekwiitsiooni parandada, see selgub lähemal ajal, kui ministrite-waheline arutamine lõpule wiiakse.

Juhataja **J. Westholm**: Kodukorra § 64. põhjal peab Asutaw Kogu otsustama, kas ja kunas läbirääkimisi pidada. Panen ette sellekohaseid ettepanekuid teha.

K. Ast (sd.): Soowitan arutamist edasi lükata ja päewakorras edasi minna.

A. Schulbach (töer.): Ma tahtsin toetada seda ettepanekut nimelt sellepärast, et see küsimus ei ole mitte selleks sisse antud et arutada, waid et walitsusel võimalus oleks oma seisukohta awaldada.

Juhataja **J. Westholm**: On ettepanek tehtud päewakorras edasi minna. Panen selle ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega wastu wõetud.

4. Eesti teaduste asutuse seadlus — II luge-misel.

Hariduskomisjoni aruandja **W. Ernits** kannabette ja eraldi hääletamisel wõetakse wastu nähtawa enamusega pealkiri ja §§ 1—28.

Eesti teaduste asutuse seadlus.

I. Teaduste asutuse otstarwe.

§ 1. Teaduste asutuse otstarwe on teadust ja teaduslikke püüdeid Eestis edendada.

II. Teaduste asutuse ülesanded.

§ 2. Teaduste asutuse ülesanded on teaduslikkude ettewõtete ja uurimiste toimetamine, algatamine, korraldamine, juhtimine, koondamine ja toetamine, eriti Eestisse puutuwaial aladel.

III. Teaduste asutuse tegewuswahendid.

§ 3. Teaduste asutuse tegewuswahendid on:

a) Teaduslikud uurimistööd ja ette-wõtted.

b) Teaduslikkude asutuste korraldamine, ülewalpidamine ja toetamine.

c) Teaduslikkude uurimisainete kogumine, korraldamine ja kogutud ainete teaduslik uurimine.

d) Õppe- ja uurimisreiside korraldamine ja toetamine.

e) Teadusliku töö aineiline võimaldamine.

f) Wõistlusülesanded teaduse alal.

Märkus: Teaduste asutus awaldab iga aasta wõistlusteemade töökawa kogu maailma teaduslikele asutusele ühes sellekohaste auhinnamäärustega.

g) Teadusliku sihiga kongressid, koosolekud, nõupidamised, awalikud seletused, juhatused, üleskutsed, ettepanekud teadusliku uurimise alal.

h) Teaduslik kirjastus.

i) Eesti teadusliku ja populaarteadusliku kirjanduse hindamine.

j) Läbikäimine teiste teaduslikkude asutustega Eestis ja wäljamaal.

IV. Teaduste asutuse asukoht.

§ 4. Teaduste asutuse juhatuse asukohaks on Tartu.

V. Teaduste asutuse õigused.

§ 5. Teaduste asutus on juriidiline isik.

§ 6. Teaduste asutusel on õigus:

a) wõtta ette Eesti wabariigis teaduslikke uurimistöid ja saada kõigilt asutusilt teaduslikele otstarbeil tarwilikke teateid, materjaale ja toetust.

Märkus: Protestide, teadete ja toetuse andmisest keeldumise korral otsustab küsimuse Wabariigi Walitsus.

b) Olla läbikäimises teaduslikkude asutuste ja organisatsioonidega Eestis ja saada neilt aruandeid ja teateid nende tegewuse üle.

c) Saada igast Eestis ilmuwast trükiteosest 2 suudeksemplaari oma raamatukogu jaoks.

d) Saada wäljamailt ilma tollimaksuta ja kontrollita raamatuid, õppeabinõusid, teaduslikke tarbeaineid ja asju.

VI. Teaduste asutuse suhe Wabariigi Walitsusega ja haridusministeeriumiga.

§ 7. Teaduste asutus annab iga aasta omast tegewusest aru haridusministeeriumile.

§ 8. Teaduste asutus täidab teaduslikke ülesandeid, mis Wabariigi Walitsus ehk haridusministeerium talle teeb.

§ 9. Teaduste asutuse kulud kannab Eesti Wabariigi Walitsus, haridusministeeriumi kaudu.

Märkus 1: Teaduste asutusel võib sissetulekuid olla ka muist allikaist.

Märkus 2: Teaduste asutuse tegevuse majandusliku külje juhtimine kuulub juhatuse wõimkonda.

VII. Teaduste asutuse kokkusead.

§ 10. Teaduste asutuse liikmeiks wõiwad olla:

a) Eesti kõrgemate koolide teaduslikud õppejõud.

Märkus: Keda „teaduslikkude õppejõudude“ all mõista, määrab Eesti teaduste asutus.

b) Teadusmehed väljaspool Eesti kõrgemaid õppeasutusi, keda teaduste asutus omiks kaasliikmeiks kutsub.

c) Teaduslikud asutused, organisatsioonid ja seltsid asemikkude kaudu, igast ühest üks.

Märkus: Missugused asutused, organisatsioonid ja seltsid tulewad teaduslikuiks lugeda, seda otsustab teaduste asutus.

d) Kirjawahetajaiks liikmeiks kutsub teaduste asutus välispoolseid teadusmehi, kes Eesti teaduse edendamiseks wõiwad kasulikud olla.

e) Auliikmeiks tunnistab teaduste asutus omi kui ka välispoolseid teadusmehi, kel Eesti teaduse arendamise seisukohalt iseäranis tähelepanewad teened.

§ 11. Teaduste asutuse esialgse kokkuseade määravad omade asemikkude kaudu Tartu ülikool ja Eesti teaduslikud organisatsioonid haridusministeeriumi kokkukutsel.

§ 12. Uute liigete kutsumine sünnib teaduste asutuse üldkoosoleku poolt, osakondade ehk üksikute liigete ettepanekul juhatuse kaudu.

§ 13. Teaduste asutuse liikmed walitakse eluksajaks teaduste asutuse üldkoosoleku poolt. Nende liikmekohustustest ja õigustest wabastamine wõib sündida ainult üldkoosoleku sellekohase otsuse põhjal.

VIII. Teaduste asutuse eriteaduslikud osakonnad.

§ 14. Teaduste asutus jaguneb eriteaduslikuiks osakondiks tarwet mööda.

Märkus: Eriteaduslikud osakonnad wõiwad endi ümber koondada kaastöolisteks isikuid, kes ei kuulu teaduste asutuse liigete hulka.

§ 15. Teaduste asutuse üldkoosolek kinnitab osakonnad, nende kodukorrad, aruanded, töökawad ja eelarwed.

§ 16. Eriteaduslikud osakonnad saadawad igäiks oma asemiku Eesti teaduste asutuse juhatusse, kui neisse puutuwad küsimused tulewad arutamisele.

§ 17. Osakondade sisemistest küsimustest kaugemale ulatawad ettepanekud tulewad üldkoosolekul käsitlesele.

IX. Teaduste asutuse juhatus.

§ 18. Teaduste asutuse juhtiwaks ja täidesaatwaks orgaaniks on 6-e liikmeline juhatus, kes seisab koos esimehest, sekretäärist, nende abidest ja 2 liikmest, keda üldkoosolek ametisse walib, esimehe ja sekretääri ühes nende abidega igäihe eraldi.

§ 19. Juhatus walitakse 3 aastaks, kusjuures iga aasta lahkub 2 juhatuse liikmeist, esimesel kahel aastal loosi, järgnewail aastail ametiwanuse järele.

Märkus: Väljalangenuid liikmeid wõib juhatusse tagasi walida.

§ 20. Juhatus on otsuswõimuline, kui vähemalt 3 liiget koos on, nende hulgas juhataja ja sekretäär ehk nende abid.

X. Teaduste asutuse koosolekud.

§ 21. Teaduste asutuse täiswõimuliseks orgaaniks on üldkoosolek.

§ 22. Üldkoosoleku kompetentsi kuuluwad:

a) Üldjuhtnõõride ülesseadmine teaduste asutuse tegevuse kohta.

b) Aruannete ja eelarwete kinnitamine.

c) Uute liigete walimine ja nimekirjast mahakustutamine.

d) Juhatuse, rewisjontoimkonna ja muude eritoimkondade walimine.

e) Muud teaduste asutuse tegevusse puutuwad küsimused, kui nad juhatuse ehk osakondade poolt pole otsustatud.

§ 23. Üldkoosoleku kutsub juhatus kokku vähemalt 1 kord aastas.

§ 24. Erakorraliselt wõib üldkoosoleku kokku kutsuda juhatus omal algatusel ehk vähemalt 100 liikme ehk rewisjontoi mkonna nõudmisel, vähemalt kuu aja kestes.

§ 25. Üldkoosolek on otsuswõimuline, kui on koos vähemalt $\frac{1}{2}$ Tartus wiibiwaist liikmeid.

§ 26. Üldkoosolekuil tehakse otsused lihthäälteenamusega. Ettepanekute tegemine teaduste asutuse põhikirja muutmiseks, liigete nimekirjast mahakustutamine ja liikumata waranduse üle otsustamine sünnib $\frac{2}{3}$ koosolijate liigete häälteenamusega.

§ 27. Teaduste asutuse awalikuist ja teaduslikuist koosolekuist osawõtmine on kõigile waba.

XI. Rewideerimine.

§ 28. Teaduste asutuse tegewust rewideerib rewisjontoi mkond, mille walib üldkoosolek üheks aastaks tema poolt määratud liigete arwul.

Aruandja W. Ernits: Peale selle leidis hariduskommisjon tarwilikuks järgmise soowiawalduse Asutawale Kogule ette panna.

Juhataja J. Westholm: See tuleb wast III lugemisel ette kanda, sest see ei ole mitte seaduseelnõu. Sõna on korra kohta rahwaesitajal Oinas'el.

A. Oinas (sd.): Ta wõiks ju siiski praegu ette kantud saada.

Juhataja J. Westholm: On awaldatud soowi seda lisandust praegu ette kanda ja et selle wastu ei waielda, siis palun komisjoni aruandjat seda ette kanda.

Aruandja W. Ernits (loeb):

Asutawa Kogu soowiawaldus haridusministeeriumile teaduste asutuse kokkuseadmise kohta.

Asutaw Kogu soowitab haridusministeeriumile Eesti teaduste asutuse kokkuseadwat kogu konstrueerida järgmiselt:

Tartu ülikool	15	asemikku.
Eesti akadeemiline ühing	5	„
Eesti kirjanduseselts	2	„
Eesti rahwamuuseum Tartus	2	„
Tartu Eesti arstideselts	1	„
Tallinna Eesti arstideselts	1	„
Dorpater Medizinische Gesellschaft	1	„

Estnische Gelehrte Gesellschaft	1	asemik.
Naturforschergesellschaft Tartus	1	„
Livländische Gemeinnützige Ökonomische Societät	1	„
Eesti tehnikaselts	1	„
Eesti agronoomide selts	1	„
Eesti loomaarstide selts	1	„
Eesti farmatsöitide selts	1	„
Eesti õigusteadlaste selts	1	„
Estländische Literarische Gesellschaft	1	„

Haridusministeeriumil jääb õigus seda nimekirja täiendada.

Haridusministeerium teeb enne Eesti teaduste asutuse asutamist nimetatud asutusile ettepaneku Eesti teaduste asutuse liikmekandidaatide nimekirju saata. Ettepanek awaldatakse ajalehtedes, ja asutused ehk isikud wäljaspool eelnimetatud organisatsioone wõiwad ka omalt poolt kandidaatide nimekirju saata ühes tarwiliku materjaliga. Saadud materjalid korraldab haridusministeerium ja teeb nad awalikkusele kättesaadawaiks, ühtlasi üksikuid kandidaate eriteadlastele hindamiseks esitades. Kõik sellekohased materjalid awaldab haridusministeerium vähemalt 1 kuu enne teaduste asutuse asutamiskoosolekut.

H. Pöhl (krst.): Teen ettepaneku, et Rootsi seltsi „Hariduse sõber“ poolt saaks üks asemik määratud.

Juhataja J. Westholm: Rahwaesitaja Pöhl'i poolt on ettepanek tehtud, et Rootsi selts wõiks ühe liikme walida. Et see ettepanek aga III lugemisel hääletamisele tuleb, siis annan ma rahwasaadik Pöhl'i ettepaneku komisjoni aruandjale. Sellega on kolmas päewakorrapunkt läbi.

5. Perekonnaseisu seadus komisjoni aruandja **T. Kalbus:**

Perekonnaseisu seadus on kohtuministeeriumi poolt wälja töötatud ja siis wälja antud. Wabariigi Walitsus on selle seaduseelnõu läbi waadatud ja Asutawa Kogu juhatusel saatnud. Asutawa Kogu juhatus andis selle seaduseelnõu omalt poolt seadusandlikule komisjonile. Nüüd on see elnõu Asutawa Kogu liigetele wälja jagatud ja wististi on kõik liikmed sellega üldiselt tut-

tawad. Teen sellepärast ettepaneku selle seaduseelnõu I lugemisele asuda.

Juhataja **J. Westholm**: Komisjoni aruandja poolt on ettepanek tehtud perekonnaseisu seaduse I lugemisele asuda. Selle ettepaneku kohta on kodukorra järele kahel sõna poolt ja kahel vastu. Sõna ei soowita. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek vastu wõetud.

Aruandja **T. Kalbus**: Kõik erakonnad on deklareerinud, et kirik tuleb riigist lahutada. Käesolew seaduseelnõu, mis Asutawas Kogus praegu arutamisele tuleb, on esimene tegelik seadus, mis selle läbi wiib. Nagu teada, registreeris seniajani kirik sündimisi, abielluastumisi ja suremisi. Selle seaduse põhjal wõetakse need funktsioonid kirikute käest ära ja antakse iseäralikkude asutuste kätte, mis nime kannawad, „registreerimise asutused“. Registreerimise asutused on kahesugused: akti- ja arhiiwiosakonnad. Aktiosakonnad asutatakse iga walla, alewi ja linna omawalitsuse juurde. Peale selle wõiwad selle seaduse järele üksikud wallad wõi alewid ühineda ja neile antakse wõimalus ühiseid aktiosakondi asutada. Suuremates linnades wõiks olla niiviisi siseministeeriumi loaga akti- ja registreerimisosakond. Aktiosakonnas registreeritakse sündimisi, abielluastujaid ja suremisi. Kui keegi on sündinud, siis peab ühe kuu jooksul sellest aktiosakonnale teatama. Osakonnas seatakse sellekohane akt kokku, mis selle järele registreerimisosakonda saadetakse. Kui keegi on oma sündinud lapse registreerinud, siis ei wõi ka teda enne ristida lasta, kui sellekohane akt ei ole kokku seatud. Kui osakonnas akt kokku seatakse, siis antakse sellekohane tunnistus wälja. Peale selle kes soowib wõib lasta last ristida, õpetajad enne ristida ei tohi. Suremiste registreerimine sünnib niisama, kui sündimiste registreerimine, ainult wahe seisab selles, et surmast peab kolme päewa jooksul aktiosakonda üles andma, kus sellekohane akt kokku seatakse ja isikule tunnistus wälja antakse. Kui nüüd tal tunnistus käes on, siis wõib ta õpetaja kutsuda ja matta lasta, kuid see on isiku oma asi, kuidas ta matta tahab. Mis puutub abielluastumisesse, siis sünnib see sellesama korra järele, nagu suremiste ja sündimiste registreerimine. Kaks isikut, kes

soowiwad abiellu astuda, ilmuwad aktiosakonda ühes sellekohaste tunnistustega, mis on ette nähtud § 25-das ja kahe tunnistaja saatel. Osakonnas tehakse sellekohane akt. Osakonna juhataja küsib, nagu § 32. ette nähtud, kas abielluastujatel on kindel nõu ja tahtmine abieli sõlmida — ning jaatawat wastust saades, kuulutab osakonna juhataja neid seaduse nimel abikaasadeks ja neile antakse sellekohased tunnistused kätte. Kes tahab, wõib peale selle weel laulatada lasta, kuid see ei ole mitte sunduslik, waid täiesti wabatahtlik. Enne, kui akt ei ole osakonnas kokku seatud, ei wõi ükski õpetaja laulatada. See abieli ei loeta seaduslikuks, mis õpetaja laulatanud on enne abieluakti kokkuseadmist osakonnas. Seega pannakse maksma kodanline abieli. Kes peale selle ennast kiriklikult laulatada soowiwad, wõiwad seda teha, kuid see ei ole kellelegi sunduslik. Õpetajaile on keelatud soowijaid abielusse laulatada enne kodanlike akti kokkuseadmist ja ilma selleta ei ole abieli seaduslik. Tahtsin weel mõne asjaolu peale tähelepanu juhtida. See seadusprojekt oli juba walitsuse poolt heaks kiidetud nii, et iseäralikke muudatusi seadusandlik komisjon teinud ei ole, aga siiski olid sel eelnõul mõned puudused, mis selle kodanliku abieli oleksid kiriku mõju alla jätnud. Tulid mõned paragrahwid juurde lisada, nimelt §§ 25—30, ilma milleta seda seadust kodanlikes waimus läbi wiia ei olnud wõimalik. Paragrahw 28. kõneleb sellest, kelle wahel abieli keelatud on. Siin on peaaegu sama seisukoht, mis meil kirikuseaduse järele oli. Kirikuseaduse järele ei wõinud abielusse astuda wäimees ämmaga, äi minijaga, wenna- wõi õepoeg isa wõi ema õega. Käesolew seadus kaotab selle kitsenduse ära. See wäljajätmine tuli järgmistel põhjustel. Praeguse kirikuseaduse järele wõis abiellu astuda õe- wõi wenna-tütar onu wõi lellega mitte muidu, kui konsistoriumi loaga. Aga nagu ma eespool nimetasin wäimees ämmaga seda ei wõinud, kuna õetütril lelle wõi onuga see wõimalus oli. Siis ei ole mingisugust põhjust seda keeldu sisse jätta ja sellepärast on see siin seaduses wälja jäetud, nii et lähemad sugulased wõiwad nüüd abielusse astuda wähe suuremal piiril, kui see kirikuseaduse järele wõimalik oli. Peale selle on weel üks muudatus sisse wõetud par. 33, mis abielulahutamise

kohta käib. Põhjused, mil abielulahutamine võib sündida, on samad, mis kiriku-seaduses, ainult punkt 9. on ette nähtud, et abielu võib lahutatud saada kui keegi abikaasadest 2 a. wangi on mõistetud. Praeguste seaduste järele oli see lubatud siis, kui sunnitööle wõi asumisele mõis-teti. Nüüd on wõetud 2 a. wangistust, ar-wates, et see küllalt pikk aeg on, mille-pärast lahutust võib nõuda.

Peale selle oli komisjonis arutamisel küsimus, kas ei tuleks mitte abielulahuta-mist lubada abikaasade waba kokkuleppe põhjal. Komisjoni enamus lükkas selle seisukorra tagasi. Tegelikus elus on aga asi nii, et on katsutud niisugusel korral lahutamiseks muid põhjusi fiktiivselt leida. Et mitte niisugust seisukohta luua, kus 2 inimest koos elada ei wõi ja wabal kokkuleppel lahku minna ei saa, usun

mina, et niisugune ettepanek vähemuse poolt weel tehakse, ehk ta küll eelnõust wälja on jäänud. Kõik need registreeri-mise asutused alluwad rahukogule. See oleks lühidalt selle seaduse sisu ja pea-joon. Teen ettepaneku seadus I lugemi-sel wastu wõtta.

Juhataja **J. Westholm**: (Hää-letatakse.) Nähtawa enamuse-ga on ettepanek wastu wõetud. Sellega on päewakord läbi. Kas tehakse ettepanekuid järgmise koosoleku aja kohta? (Wahelhüüe: Juha-tuse hooleks.) On ettepanek tehtud juhatuse määrata jätta järgmise koos-oleku aeg. Ettepaneku wastu ei wai-elda, loen ettepaneku wastuwõetuks.

Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 7 õhtul.

Algkirjale alla kirjutanud:

Asutawa Kogu abiesimees **J. Westholm**.

Abisekretäär **H. Raudsepp**.